Na slovech záleží

Jak informovat o sexualizovaném násilí: desatero pro novinářky a novináře

1. Pojmenovávejte věci tak, jak se staly

Používejte přesný a respektující jazyk. **Sexualizované násilí nenazývejte „sexem“, „nepodařeným sexem“ nebo „neshodou v posteli“**, pokud jedna ze zúčastněných osob se sexuální aktivitou nesouhlasila. Stejně tak nepoužívejte spojení „sex s dítětem“ – v případě sexualizovaného násilí na dítěti je obzvlášť důležité takové jednání správně pojmenovat.

NE: Neshodli se v posteli.

ANO: Pokračoval v pohlavním styku i přes její nesouhlas.

2. Chraňte bezpečí a soukromí oběti/ přeživší

Před zveřejněním zvažte, zda informace, fotografie nebo jiné detaily nemohou vést k identifikaci oběti/přeživší nebo ji vystavit dalšímu ohrožení. To platí i tehdy, když oběť/přeživší vystupuje pod vlastním jménem. **Myslete na fyzické i psychické bezpečí a na to, že zveřejněný příběh se může dál šířit mimo původní kontext.**

3. Neobviňujte oběť/ přeživší

Za sexualizované násilí odpovídá osoba, která se ho dopustila. Oblečení, alkohol, sexuální minulost, flirtování, vztah k pachateli ani jiné okolnosti nejsou důvodem, proč k násilí došlo. Informace o chování oběti/přeživší uvádějte jen tehdy, pokud jsou pro pochopení případu skutečně relevantní – a **vždy bez naznačování, že mohla násilí zabránit.**

4. Zaměřte pozornost na jednání pachatele

Nepřispívejte k vytváření obrazu „dobrého člověka, který to nemohl udělat“. Informace o profesi, společenském postavení, rodině nebo oblíbenosti pachatele mohou být relevantní, neměly by však zastínit samotný případ. Stejně obezřetně pracujte s výroky jeho okolí. „Vzorný otec“, „oblíbený učitel“ nebo „vážený lékař“ nejsou argumentem proti tomu, že se někdo mohl dopustit sexualizovaného násilí.

5. Dávejte případu kontext

Konkrétní případ není celý obraz sexualizovaného násilí. Tam, kde je to relevantní, pracujte s ověřenými statistikami, výzkumy a odbornými poznatky. Uvádějte zdroj a vždy zvažujte, o čem data skutečně vypovídají a jaká mají omezení. Vyhněte se číslům bez kontextu i zobecňování na základě jednoho případu.

58 % žen, 22 % mužů

Každá **druhá žena a každý pátý muž** mají zkušenost s nějakou formou sexualizovaného násilí. Konkrétně znásilnění zažije 20 % žen a 2 % mužů (vyplývá z výzkumů proFem z let 2024 a 2021, které jsou dostupné na webu).

Stáhněte si celý manuál Na slovech záleží na webu proFem

6. Vybírejte odborné zdroje podle tématu

Policie, státní zastupitelství nebo advokát či advokátka mohou vysvětlit právní a procesní stránku případu. Pro pochopení traumatu, dopadů násilí, fungování pomoci nebo zkušeností obětí/přeživších ale mohou být důležití také psychologové a psycholožky, sociální pracovnice a pracovníci, krizové interventky a interventi, výzkumnice a výzkumníci nebo organizace specializované na pomoc obětem/přeživším. **Vždy vysvětlete, proč danou osobu citujete a z jaké odbornosti vychází.**

7. Přemýšlejte i o titulku, fotografii a sociálních sítích

Odpovědnost redakce nekončí zveřejněním článku. Stejně důležitý jako samotný text je **titulek, náhledový obrázek, příspěvek na sociálních sítích, newsletter nebo video**. Nepoužívejte senzacechtivé fotografie, sexualizující zobrazení ani vizuály, které oběť/přeživší vykreslují jako bezmocnou nebo odpovědnou za násilí. Intimní materiály ani AI-generovaný obsah dále nešiřte.

8. U živých kauz oddělujte fakta od tvrzení

Informace z prvních dnů kauzy bývají neúplné. **Jasně rozlišujte mezi ověřenými skutečnostmi,** tvrzeními jednotlivých stran a spekulacemi. Nepřebírejte neověřené informace ze sociálních sítí ani od jiných médií jen proto, že se rychle šíří. Respektujte presumpci neviny a zároveň nepřenášejte pochybnosti o probíhajícím řízení do zpochybňování osoby, která o násilí promluvila.

9. S obětí/přeživší jednejte citlivě a respektujte její hranice

Rozhovor může být pro člověka, který sexualizované násilí zažil, náročný. **Předem vysvětlete, jak bude rozhovor využit, co medializace může přinést a jak bude chráněno jeho soukromí.** Během rozhovoru nabídněte možnost kdykoli přestat, změnit téma nebo si dát přestávku. Ptejte se otevřeně, nesuďte a nesnažte se nahrazovat psychologickou či jinou odbornou pomoc. U dětských obětí/přeživších sexualizovaného násilí se přímým rozhovorům vyhýbejte.

10. Myslete na člověka, který bude článek číst

Každý text o sexualizovaném násilí může číst někdo, kdo podobnou zkušenost sám zažil. Vyhněte se zbytečným detailům násilí, stereotypům a zpochybňování obětí/přeživších. **U citlivých témat zvažte upozornění na obsah a v relevantních případech připojte informace o možnostech odborné pomoci.** Způsob, jakým o sexualizovaném násilí informujeme, může rozhodovat o tom, zda se někdo odhodlá vyhledat pomoc nebo o své zkušenosti promluví.

proFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí

Úřad vlády České republiky

proFem